

Gransknings- promemoria 2017

Stockholms Stadshus AB

Granskningspromemoria
från Stadsrevisionen

Nr 1, 2018

Dnr: 3.1-2-1/2018

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolag. Stadsrevisionen i Stockholm stad granskar nämnders och styrelser ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I årsrapporter för nämnder och granskningspromemorior för bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar av verksamheten. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på stadsrevisionens hemsida, www.stockholm.se/revision. De kan också beställas från revisionskontoret, revision.rvk@stockholm.se.

Innehåll

1.	Planering och genomförande	1
2.	Redogörelse för granskningsresultatet.....	1
2.1	Intern kontroll	1
2.2	Bolagens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat	4

1. Planering och genomförande

Årets granskningsinsats har planerats tillsammans med samtliga lekmannarevisorer. Under året har följande möten genomförts:

- Vid planeringsmöte informerade lekmannarevisorn om det granskningsuppdrag som givits till revisionskontoret. Den auktoriserade revisorn presenterade sitt Planerings-PM.
- Resultatet av granskningen av intern kontroll och delårsbokslutet per 2017-08-31 rapporterades vid ett gemensamt avstämningsmöte, där bolagets ledning deltog.
- Under granskningsåret har revisionskontoret sammanträffat med bolagets ledning i samband med information och avstämning av genomförda granskningar.

Årets granskning har enligt fastställd granskningsplanering omfattat att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Årets granskning inom koncernen har bland annat omfattat direktupphandling, systematiskt brandskyddsarbete och chefsavtal.

Ansvarig för granskningen av bolagets verksamhet från revisionskontoret har varit Stefan Rydberg.

Granskningspromemorian har faktakontrollerats av bolaget.

2. Redogörelse för granskningsresultatet

2.1 Intern kontroll

I detta avsnitt redovisas om bolagens arbete med den interna kontrollen är aktiv och ändamålsenlig, d.v.s. förebygger, upptäcker och åtgärdar. Vidare om arbetet är strukturerat och integrerat i organisationen, i system och det löpande arbetet samt om bolaget utvärderar och följer upp det interna kontrollsystemet/-arbetet.

Den samlade bedömningen, grundad på årets granskning, är att bolagens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten varit

tillräcklig. De iakttagelser som ligger till grund för denna bedömning redovisas nedan. Av redovisningen framgår att vissa brister har noterats vad gäller direktupphandling. Delar som behöver utvecklas är bl.a. dokumentationen av motiven till varför bolagen tagit in endast en offert. Detta framgår av redovisningen av granskningen nedan.

2.1.1 Bolagens arbete med internkontroll

Kommunfullmäktige har i samband med beslut om budget beslutat att nämnder och bolagsstyrelser ska utarbeta en internkontrollplan i samband med att verksamhetsplanen/budgeten upprättas. Internkontrollplanen ska innehålla kontroll av kontroller d.v.s. de kontrollmoment som ska genomföras enligt planen ska vara sådana att tillförlitligheten i det befintliga systemet för intern kontroll kontrolleras.

Dotterbolagens arbete med internkontroll har granskats med fokus på kvaliteten i den dokumenterade risk- och väsentlighetsanalysen och att kontrollaktiviteter enligt internkontrollplanen har genomförts.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontorets granskning av bolagens process för intern kontroll visar att den ger förutsättningar för en kontroll som är aktiv och ändamålsenlig. Arbetet med den interna kontrollen är strukturerat och integrerat i organisationen. Revisionskontoret bedömer dock att för vissa bolag kan processen kring risk- och väsentlighetsanalys och framtagande av internkontrollplan utvecklas till att omfatta fler funktioner och verksamheter inom bolaget samt att risk- och väsentlighetsanalys dokumenteras och tydliggörs, vilket underlättar förståelsen för vilka risker som identifierats inom bolagets verksamheter, hur de värderats samt hur de tas om hand.

Granskningar har genomförts enligt internkontrollplanen för respektive bolag. Här har bl.a. framkommit brister när det gäller den interna kontrollen avseende avtalshantering hos Stockholm Globe Arena Fastigheter AB.

2.1.2 Direktupphandling

Revisionskontoret har genomfört en granskning av om bolagen har en tillräcklig intern kontroll som säkerställer att LOU och stadens riktlinjer för direktupphandling följs. Alla dotterbolag har ingått i granskningen. Stockholm Vatten och Avfall AB och Stockholm Hamn AB omfattas av LUF (lagen om upphandling inom områdena

vatten, energi och transporter och posttjänster). För direktupphandling enligt LUF gäller högre gränsvärden än LOU (993 368 kr).

Sedan den 1 juli 2014 finns det krav på att en upphandlande myndighet eller enhet ska besluta om riktlinjer för användning av direktupphandling. Samtidigt infördes krav på dokumentation av upphandlingar vars värde överstiger 100 tkr. Staden har utfärdat riktlinjer för direktupphandling som gäller för stadens nämnder. År 2014 beslutade Stockholms Stadshus AB att dotterbolagen fick i uppdrag att anta Stockholms stads riktlinjer för direktupphandling.

En verifierande granskning av ett antal direktupphandlingar per bolag har genomförts. För ca hälften av bolagen har noterats brister när det gäller dokumentation och konkurrensutsättning. Det brister t.ex. i dokumentationen av motiven till varför man tagit in endast en offert. Bolagen har dock rutiner för att samordna direktupphandlingar och för att säkerställa att beloppsgränsen för direktupphandling inte överskrids.

När det gäller riktlinjer har några bolag antagit egna riktlinjer som avviker mot stadens riktlinjer, främst när det gäller beloppsgränsen att man bör fråga minst tre leverantörer vid upphandlingar över 30 tkr.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning

Revisionskontorets sammanfattande bedömning är, när det gäller åtta av bolagen, att dessa inte har en helt tillräcklig intern kontroll för att säkerställa att LOU/LUF och riktlinjerna för direktupphandling efterlevs. För övriga bolag bedöms att den interna kontrollen är tillräcklig.

2.1.3 Chefsavtal

Revisionskontoret har genomfört en granskning för att bedöma om det finns en beslutad grundstruktur för chefsavtal för förvaltningschefer och VD i bolagen och att den tillämpas.

Det finns mall för chefsavtal för förvaltningschefer och VD i de kommunala bolagen som gäller sedan flera år tillbaka. Chefsavtalet har utvecklats under åren. Den senaste förändringen gjordes, enligt uppgift, 2016 och innebär att samordningsregeln infördes i avtalet, vilken innebär att om personen får arbete utanför staden ska avräkning göras. Det innebär att personen inte ska kunna erhålla avgångsvederlag och lön från ny arbetsgivare samtidigt. Regeln gäller den som erhållit avgångsvederlag fått jobb inom 2 år i syfte att undvika

dubbla ersättningar. Regeln gällde tidigare vid annan anställning inom staden.

Enligt chefsavtalet får personen avgångsvederlag i totalt 24 månader inkl. uppsägningstiden. I något undantagsfall har principen frångåtts. Avgångsvederlag erhålls dock bara till personen fyller 67 år även om det inte gått 24 månader.

Det är stadens personaldirektör som förslår förändringar i avtalen och stadsdirektören som tar ställning till mallen för avtal. Något formellt beslut har dock inte fattats. Personaldirektören i staden för täta diskussioner med Stadshus AB för att avtalen ska överensstämma så långt det är möjligt.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning

Enligt revisionskontorets bedömning finns en grundstruktur för tillämpning av chefsavtal. Det finns en mall som ska tillämpas både för förvaltningschefer och VD. Eftersom mallens innehåll inte är fastställd genom något formellt beslut är det otydligt från när de nya villkoren gäller. Vid verifierande granskning av några avtal har konstaterats att den senaste ändringen i mallen har tillämpats genom tilläggsavtal vid den senaste tillsättningen av VD sommaren 2017.

Revisionskontoret anser att anställningsvillkoren för förvaltningschef och VD är av strategisk vikt. Det bör därför fattas ett formellt beslut om villkoren, som sedan avspeglar sig i avtalsmallen.

2.2 Bolagens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat

I detta avsnitt redovisas en granskning av om bolagens resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer, gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten. Bedömningen avser såväl genomförandet som resultatet av verksamheten.

Sammantaget bedöms att bolagen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig på att det ekonomiska utfallet ligger i nivå med budget och att det verksamhetsmässiga resultatet är förenligt med kommunfullmäktiges mål och ägardirektiv.

2.2.1 Bolagens ekonomiska resultat

Revisionskontoret har granskat tertialrapporter och bokslut med inriktning på bolagens prognoser och resultat efter finansnetto samt investeringsutfall. Av nedanstående framgår kommunfullmäktiges och koncernstyrelsens krav på resultat enligt budget 2017 och bolagets prognoser över resultat och investeringar.

Resultat efter finansnetto exkl. reavinst/förlust (mnr)

Budget	Prognos T1	Prognos T2	Bokslut
918	952	1 055	1 439

Revisionskontoret har granskat dotterbolagens tertialrapporter med inriktning på prognoser över resultat efter finansnetto samt investeringar. Moderbolaget har formaliserat ekonomi- och verksamhetsuppföljningen avseende dotterbolagen i ILS (verksamhet), RASK (ekonomi) och anvisningar för tertialrapporteringen.

Koncernstyrelsen behandlade den 12 juni och den 16 oktober 2017 ärenden angående prognos 2017:1 inklusive resultat per 2017-04-30 respektive prognos 2017:2 inklusive resultat per 2017-08-31 för koncernen Stockholms Stadshus AB. I ärendena redovisas dotterbolagens prognoser med förklaringar till avvikelser gentemot fullmäktiges och koncernstyrelsens resultatkrav samt koncernledningens synpunkter och kommentarer. Prognos 2017:1 uppgick till 952 mnr för koncernen och prognos 2017:2 uppgick till 1 055 mnr avseende resultat efter finansnetto (exklusive reavinst och resultatandelar från intressebolagen). Bokslutet för koncernen uppgick till 1 439 mnr att jämföra med budgeterat resultat på 918 mnr. Inklusive reavinst och resultatandelar från intressebolagen uppgår resultatet till 2 331 mnr.

Investeringar (mnr)

Budget	Prognos T1	Prognos T2	Bokslut
12 714	12 522	11 641	10 874

När det gäller investeringarna redovisas en prognos på 12 522 mnr i tertial 1 och i tertial 2 uppgår prognosen till 11 641 mnr. I bokslutet framgår att investeringsutfallet uppgår till 10 874 mnr att jämföra med budgeten på 12 714 mnr.

Revisionskontorets bedömning

Ovanstående sammanställning visar att prognossäkerheten i bolagets tertialrapporter kan förbättras. Vid tertial 2 redovisas för dotterbolagen en samlad prognos på som är ca 320 mnkr lägre än bokslutet. Alla bolag uppnår fullmäktiges resultatkrav.

Även när det gäller investeringarna bör prognossäkerheten förbättras då stora avvikelser redovisas mellan bokslut och prognosen vid tertial 2.

2.2.2 Bolagens verksamhetsmässiga resultat

Revisionskontoret har granskat om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt ägardirektiv.

Bolagets uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål

Inom ramen för ILS, Stockholms stads system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, har kommunfullmäktige fastställt fyra inriktningsmål och 26 verksamhetsmål. Kopplat till verksamhetsmålen har även ett antal indikatorer fastställts. Genom indikatorerna mäts i vilken utsträckning stadens nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. De indikatorer som bolagen omfattas av framgår av kommunfullmäktiges budget samt av den budget koncernstyrelsen har antagit för bolagssektorn. Respektive bolag ska ange årsmål för sina indikatorer och aktiviteter kopplade till fullmäktiges inriktningsmål/ägardirektiv.

Revisionskontoret har granskat om bolagen har formulerat årsmål för respektive indikator, att målen följs upp på ett systematiskt sätt samt om måluppfyllelsen redovisas för styrelsen. Vidare har revisionskontoret bedömt om större avvikelser mot budget har analyserats och förklarats på ett tillfredsställande sätt.

Avvikelser mot verksamhetsmålen enligt ILS-rapporteringen kommenteras. I stadens tertialrapporter redovisas under året justeringar och kompletteringar av bland annat årsmål på indikatorer som bör uppmärksammas av bolagen.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontorets bedömning är att bolagen i huvudsak har uppnått årsmålen för kommunfullmäktiges indikatorer. Bolagen bidrar till att fullmäktiges mål uppnås. Några avvikelser finns, bl.a. när det gäller bostadsbolagen och målen om antal påbörjade bostäder samt målet om insamling av matavfall (Stockholm Vatten och Avfall AB).

Uppföljning av ägardirektiv och uppdrag

Uppföljningen av ägardirektiven ingår i ILS-rapporteringen. Bolaget har formulerat aktiviteter och i vissa fall indikatorer till ägardirektiven.

Revisionskontoret har översiktligt följt upp hur bolaget arbetar med fullmäktiges ägardirektiv.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontorets samlade bedömning är att bolaget arbetar aktivt med att genomföra ägarens direktiv..

2.2.3 Systematiskt brandskyddsarbete

En granskning har genomförts för att bedöma om AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, AB Familjebostäder, Stockholm Parkering AB samt Stockholm Globe Arena Fastigheter AB bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med gällande lagstiftning och riktlinje för Stockholms stads brandskyddsarbete.

Lagen (2003) om skydd mot olyckor anger att förvaltningar, verksamheter och fastighetsägare själva äger ansvar för att hantera de risker som finns. Vidare har staden tagit fram en riktlinje för Stockholms stads brandskyddsarbete. Syftet med riktlinjen är att stödja stadens förvaltningar och bolag i deras systematiska brandskyddsarbete och att säkerställa att staden lever upp till lagstiftningens krav på ett skäligt brandskydd. Ett bristande brandskyddsarbete kan orsaka omfattande skada och lidande för människor som lever i, arbetar i och besöker Stockholms stad och dess verksamheter.

Det finns en dokumenterad organisation för granskade bolags brandskyddsarbete, likväl som en dokumenterad ansvarsfördelning mellan fastighetsägare och hyresgäster. Ronderingar genomförs veckovis i flerbostadshusen, i vilken kontroller av brandskydd ingår.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontoret bedömer att bolagen bedriver ett i huvudsak systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med gällande lagstiftning och riktlinje för Stockholms stads brandskyddsarbete.

AB Svenska Bostäder bör dock överväga att genomföra och dokumentera analys av brandrisker, då detta senast genomfördes 2014.

2.2.4 Miljöprogrammet – Hållbar energianvändning (nr 9, 2017)

En granskning har genomförts som syftar till att bedöma om staden har en tillräcklig styrning och uppföljning av miljöprogrammets övergripande mål ”Hållbar energianvändning”. Kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden, fastighetsnämnden samt Stockholm Stadshus AB, AB Svenska Bostäder och SISAB har ingått i granskningen

Av granskningens resultat framgår bland annat att styrningen och uppföljningen av miljöprogrammet kan utvecklas vad avser förtydliganden av uppföljningsansvarigas ansvar men även av definitioner, t.ex. vilken yta som ska utgöra grund för beräkning av energiförbrukning. Även mål behöver förtydligas, t.ex. om målet att minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020 avser hela staden aggregat eller respektive nämnd/bolagsstyrelse.

Vidare behöver kvalitetssäkringen utvecklas för att underlätta jämförelser och analyser. Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppföljning av nämnders och bolags energianvändning har identifierat avvikelser mellan olika rapporteringsvägar. Sammantaget finns en risk att den statistik avseende energiförbrukningen som redovisas inte är tillförlitlig.

2.2.5 Trygghet och delaktighet (nr 6 2017)

Stadsrevisionen har genomfört en granskning för att bedöma om staden genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljön och för medborgarnas delaktighet i den lokala samhällsutvecklingen. Kommunstyrelsen, trafiknämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta samt AB Svenska Bostäder ingått i granskningen.

Granskningen visar att de granskade nämnderna och bolaget genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljön, enligt fullmäktiges uppdrag. Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholms arbete har integrerats i stadens ordinarie styrprocess och ligger till grund för det lokala utvecklingsarbetet. Stadsdelsnämnderna har tagit fram lokala utvecklingsprogram. AB Svenska Bostäder har samverkan med stadsdelsnämnderna inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen. Bolaget behöver dock se över samordningen av bolagets delaktighet i stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete.

